

La primera vegada que vaig tenir setze anys

Mercè Otero Vidal 2009

Fa temps en un espai acadèmic que tractava el tema de la bellesa femenina vaig presentar un text que, en part, m'agradaria compartir ara amb vosaltres. Vaig enfocar el tema de la bellesa de les dones a partir de les escriptores de literatura infantil i juvenil, de les nenes i adolescents protagonistes de les seves obres i de com viuen la bellesa i els problemes que els comporta. El títol que vaig posar aleshores era "Ni Àlicia ni Lolita" per fer la crítica dels escriptors i la seva manera de tractar les nenes i adolescents que surten a les seves obres. El mite de Lolita, de la seducció de la noia adolescent, no ha deixat de ser actualitat després de la novel·la de Nabokov (1955) i de la pel·lícula de Kubrick (1962). El cas d'Àlicia és una mica diferent, és més nena, i per això l'Àlicia de Lewis Carroll (Carles LutwidgeDogson) va quedar classificada com a literatura infantil, malgrat que hi ha molta més subtilitat i intel·ligència en l'Àlicia que en la sinceritat obscena i en el joc de provocació de Lolita.

Per a Naomi Wolf: Les dones són només 'belleses' en la cultura dels homes perquè la cultura pugui seguir essent masculina. Quan les dones, en aquesta cultura, demostren tenir caràcter, no són desitjables, però sí que ho és, en canvi, la ingènua innocent (Wolf, 1991: 76).

Encara que sempre han existit les novel·les dites de formació, d'educació sentimental, als últims temps, justament abans del fenomen de Harry Potter, hi ha hagut un allau de novel·les que tracten de problemes de la joventut: sobre la descoberta de l'amor, la sexualitat, els conflictes familiars, la drogoaddicció, la malaltia i altres. A continuació presento una petita tria per tal de poder il·lustrar alguns aspectes que em semblen significatius en relació al tema del cos, de la bellesa i dones joves, molt joves. Les escriptores que he seleccionat pertanyen a generacions marcades pel feminisme dels anys setanta i centren les seves obres en nenes i noies protagonistes amb els seus problemes i preocupacions respecte al seu cos i la bellesa, però no es limiten a fer un discurs de testimoni, realista i prou, sinó realista crític: posen en evidència els aspectes negatius de les nenes i les adolescents en relació al seu cos i a la bellesa i donen elements crítics per plantar-los cara.

Un primer aspecte significatiu en les protagonistes de la literatura infantil i juvenil escrita per dones és que hi ha nombrosos casos en què les nenes es resisteixen a créixer, si això implica haver d'assumir un estat de bellesa. Per exemple, a la protagonista de l'obra de Susie Morgenstern que porta el significatiu títol de *La primera vegada que vaig tenir setze anys*, aquest aniversari li suposa, com a ritu d'iniciació, anar a la perruqueria, maquillar-se, decolorar-se el bigoti i depilar-se les cames. Així s'entén que expressi la seva ambivalència respecte a la bellesa, vol i dol, quan es descriu ella mateixa al principi de la narració (Morgenstern, 1991: 5 i 43):

La primera vegada que vaig tenir setze anys, jo era lletja i no parava de dir-ho al mirall i a la mare. Propagava la notícia al meu coixí, que em responia amb la rosada de les meves llàgrimes. Confirmava aquest fet de la natura tafanejant a dins de tots els armaris de la casa, i a cada disfressa implorava l'instint de mentir.

Un senyal inequívoc del canvi del cos de les nenes a la pubertat és el pit i el conflicte que això comporta és una constant en les obres que comento. Per exemple, la protagonista de l'obra d'Eva Santana, *Els maldecaps d'Emi Pi*, es presenta de la següent manera (Santana, 1995: 13):

Jo no sóc gaire maca, però tampoc sóc lletja del tot. Tinc el cabell d'un color indefinit. No el tinc ni llis ni arrissat, sinó que em fa unes ondes que van per on volen i que són inútils de pentinar. Al matí no cal ni que em pentini, però semblo un noi. La mare diu que quan em surtin (ara no sé si es diu quan em surtin o quan em creixin) els pits ja no semblaré un noi. Ai, uix! no vull tenir pits, jo.

La protagonista de *Les cartes d'una jove enamorada* de Claire Robertson, que es diu significativament GillyFreeborn i és una feminista de catorze anys que, com veureu, té les idees molt clares, en canvi, té els seus dubtes sobre el fet de tenir pits (Robertson, 1994: 9):

Tinc quasi catorze anys i començava a pensar que hi havia alguna cosa que canviava en mi. Semblava que totes les meues amigues tenien rotllos de la classe que fóra, però ¿i jo? Ni una rosca. Primer creia que devia ser perquè sóc una feminista militant (presidenta del CAFJICL, Comitè d'Acció Feminista de les Joves de l'Institut del Carrer Langley) i incapaç de veure els homes com poca cosa més que una mena d'insectes. Aleshores JudyFry em va dir que això passava perquè encara no tenia pits i, sense pits, no notes "picoretetes", que no sé què deuen ser. Però amb tota franquesa, no em preocupava. Fins ara.

Anna-Greta Winberg ataca frontalment, mitjançant la protagonista de *Quan un toca el dos*, el problema dels pits de la noia que es reconeix com a objecte de desig (Winberg, 1991: 45):

Però m'adonava prou que en Johan em mirava els pits quan estàvem junts. de vegades, al metro, quan no hi havia seients i ens estàvem drets al costat l'un de l'altre, notava com sovint abaixava la mirada cap als meus pits. Em posava a suar, i nerviosa, i em tapava amb l'abric. Si ets una noia, ja saps prou bé el que se sent. I si ets un noi, deus estar rient del que dic sense entendre-hi res, com si ho veiés.

És completament estúpid que m'agafin aquests atacs de timidesa perquè en Johan em miri els pits, que són ben petits; però és que, alhora, m'estimaria més tenir-los més grossos... No, no n'acabo d'estar segura del tot.

De tota manera, el que m'agradaria és que ell pogués deixar de tenir-hi clavada la mirada.

Aquest fragment és una clara mostra de com les noies aprenen a contemplar el seu cos des de fora i des del punt de vista del desig masculí, i el cos que hauria de ser propi i

sentit com un tot, queda allunyat i dividit en parts. Així les nenes aprenen el desig de ser desitjades (Wolf, 1990: 203-204).

També Gemma Lienas, en un moment de la seva novel·la, *Ets galàctica, Carlota!*, planteja aquesta qüestió del punt de vista masculí en la valoració de la bellesa del cos de les noies (Lienas, 1994: 114-115):

"Entre tenir el cul una mica gros (com el meu) o tenir-lo inexistent fins a deixar tot els pantalons bufats per falta de res que el ompli", vaig pensar, "m'estimo més un cul gros. I què s'estimen més el nois?... Com diu la mare: tant se val el que vulguin els nois, el més important és que et sentis bé en la teva pròpia pell. A més, coneixeu gaires nois que estiguin ara mateix fent règim per perdre quilos? No, és clar que no. Potser algun que realment té un problema de pes seriós. En general, no són pas els nois els qui es martiritzen amb dietes i més dietes. Som nosaltres, les noies, que seguint les regles estètiques que marca la moda, sovint feta pels homes, sotmetem el nostre cos a una disciplina que en molt casos arriba fins a la malaltia. "

Desgraciadament, com s'ha vist en el cas de Carlota, algunes de les noies protagonistes o amigues de les protagonistes de les novel·les juvenils pateixen anorèxia o bulímia per les pressions socials rebudes a propòsit d'un determinat tipus ideal de bellesa, en alguns casos, i, en altres, com diu Naomi Wolf, perquè són els únics mitjans per mantenir la dignitat del cos que havien tingut de nenes i que perden com a dones. L'anorèxia es propaga perquè dóna resultats. No tan sols resol el dilema de la dona jove enfront al culte de la fam, sinó que a més a més la protegeix de l'assetjament al carrer i de la coacció sexual (Wolf, 1991: 257).

El mite de la bellesa i les seves nefastes conseqüències ha perjudicat les dones generació rere generació. A l'obra *Cara i creu*, que Susie Morgenstern va escriure a quatre mans amb la seva filla Aliyah i que és una bona mostra de la solidaritat de mares i filles, qüestiona una concepció de la bellesa que és ja una maledicció generacional per a les dones. Aquest és el pensament de Susie, com a mare, quan veu que la seva filla comença a menjar bescuits de xocolata (Morgenstern, 1991: 25):

La miro com sempre, amb aquesta inquietud afligida pel fet de constatar que s'ha engreixat. Seixanta vegades al dia arronso la llengua dins de la boca per tal de no comunicar-li les meves observacions. La meva mare m'ho ha dit massa, m'ha mirat massa de través. Ho vaig prometre, ho vaig jurar sobre la punta de la meva estilogràfica i sobre el meu llum fluorescent: vaig jurar que mai no li parlaria d'això. Abans morir que abordar aquest tema tabú per excel·lència, llevat de quan està prima: aleshores no puc resistir d'admirar-la verbalment. És magnífica. No puc creure que algú amb unes proporcions tan perfectes hagi sortit del meu cos. Quan es deixa anar, es torna de seguida rodanxona, com jo. Quina desgràcia!

Però es tracta de la seva vida. Es tracta del seu cos! No vull pas perpetuar els mateixos errors. Ja vaig sofrir-ne massa, jo.

En el reconeixement de la relació entre mare i filla i de l'autoritat materna pot trobar-se el desllorigador d'aquests problemes d'acceptació del propi cos de les adolescents i també segurament d'aquí ha de sortir la força per lluitar contra el mite de la bellesa que malmet el benestar i el plaer de les dones.

He d'acabar i deixo el tema obert sobre la taula...

Llibres citats

LIENAS, Gemma. Ets galàctica, Carlota!. Barcelona: Cruïlla, 1994.

MORGENSTERN, Susie i Aliyah. Cara i creu.. Trad. Joan Leita Barcelona: Pirene, 1989.

MORGENSTERN, Susie. El primer cop que vaig tenir setze anys. Trad. Àlvar Valls. Barcelona: La Galera, 1991.

ROBERTSON, Claire. Cartes d'una jove enamorada. Trad. Víctor A. Oroval. Alzira: Bromera, 19952.

SANTANA, Eva. Els maldecaps d'Emi Pi. Barcelona: Columna, 1995.

WINBERG, Anna-Greta. Quan un toca el dos. Trad. Josep M. Custòdio. Barcelona: La Magrana, 199110.

WOLF, Naomi. El mito de la belleza. Trad. Lucrecia Moreno. Barcelona: Emecé, 1991.

- Estadístiques
 - Estadístiques
 - Parametrables
- Exemplars
 - Préstecs en curs
 - Exemplars en retard
 - Retards per data
 - Préstecs per grup
 - Retards per grup
- Reserves
 - En curs
 - a processar
- Usuàries
 - Usuàries en curs
 - El carnet caducarà aviat
 - Carnet caducat
- Publ. periòdiques
 - Estat de les col·leccions
- Codis de barres
 - Generació lliure
- Plantilles
 - registres

Estadístiques : Estadístiques

[Retorn](#) [Realitzar](#)

Quantitat d'exemplars creats entre dues dates

tipus de document	quantitat d'exemplars
Cartell	4
Llibre	1574
Publicació periòdica	21

1/1 Mostrar Resultats per pàgina [Actualitzar](#)